

Interview. Componiste Annelies Van Parys pakt Bach aan

‘Johannespassie heeft einde in mineur nodig’

Hoe schrijf je in godsnaam een proloog en epiloog bij de *Johannespassie* van J.S. Bach? En hoe relevant is het om daar iets aan toe te voegen? Voor het Klara-festival ging componiste Annelies Van Parys de uitdaging aan. En het lukte. Halleluja!

ROBIN BROOS

Voor het Klarafestival wordt Bachs *Johannespassie* geactualiseerd. ‘And You Must Suffer’ door B’Rock en het NFM Choir belooft een eigentijdse reflectie over religie en haar waarheidsclaims te worden. De Brugse componiste Annelies Van Parys, in residentie bij Muziektheater Transparant, kreeg de vraag om er een proloog en epiloog bij te schrijven. “Het was even slikken”, vertelt ze. “Dit stuk is een meesterwerk. Maar regisseur Pierre Audi zocht een soort *framework* voor het geheel.”

U schreef iets in noten, maar kunt u ook uitleggen in woorden wat u aan de *Johannespassie* hebt toegevoegd?

Annelies Van Parys: “Het uitgangspunt van de proloog is het ontstaan van de wereld en vertrekt uit het niets, uit de stilte. Er is een soort magma aan klanken, waaruit een motief ontstaat. Dat is het beginmotief van de begeleiding van de *Johannespassie*. Die referentie naar het origineel wou ik er duidelijk instoppen, alsof je zo kunt horen hoe het materiaal van de *Johannespassie* tot stand komt. Een genesis, als het ware.”

Was het nodig om iets aan de *Johannespassie* toe te voegen? Heeft Bach misschien niet alles verteld in zijn werk?

“Bach heeft het passieverhaal verteld, maar ik vind het wel zinvol om dat in een actueler kader te plaatsen. Hoe formidabel dat verhaal ook is, als je puur naar de tekst luistert, hoor je een boodschap waar je vandaag nog moeilijk

mee zou weggkomen. Dat naïeve geloof dat daaruit spreekt, is niet meer van deze tijd. Dus is het niet onnozel om het op een andere manier te belichten.”

Hoe hebt u dat actuele in uw compositie proberen te stoppen?

“Dat was de uitdaging van de epiloog. Want wat schrijf je nog ná een *Johannespassie*? Tegelijk denk ik niet dat we vandaag nog in hallelujastemming naar huis kunnen, zeker niet als je ziet hoe godsdienst het nieuws van vandaag beïnvloedt. Dus na het vreugdevolle einde heb ik een wrange coda geschreven. Het laatste akkoord galmt, wordt verstoord en verglijdt naar een ander akkoord.

“Daarvoor heb ik het luiden van een klok in noten uitgeschreven, voor zangers en orkest. Een klok die luidt, heeft een aanwezige, mineure tertsklank. Zo kan ik met een christelijk symbool – de klok – een bedenking maken. Een rituele klok die uitgalmt met een wrang gevoel.”

‘Als je ziet hoe godsdienst vandaag het nieuws beïnvloedt, kun je niet in hallelujastemming naar huis’

ANNELIES VAN PARYS

Probeer u zo te breken met het levensbeschouwelijke van de *Johannespassie*?

“Ik heb me op twee citaten van de Britse schrijfster Jeanette Winterson geïnspireerd, die allebei naar de passie verwijzen. Voor de proloog was dat: ‘*There is no love that does not pierce the hands and feet.*’ Voor de epiloog: ‘*Why is the measure of love loss?*’ Vandaag leven we niet meer met de hoop op verrijzenis. Dus verlies heeft voor ons een heel andere betekenis dan in de tijd van Bach.”

Hebt u de genialiteit van het origineel kunnen benaderen, denkt u?

“Bach is natuurlijk zo’n gigant. Ik ben de laatste om te beweren dat ik ook maar enigszins tot aan zijn knieën kom. Dus zou ik liever niet op deze vraag antwoorden. Ik hoop dat de stukken op een organische manier in de *Johannespassie* overgaan, dat je geen abrupte breuk hoort. Zo heb ik het ook geschreven, aaneensluitend zonder stop.”

De *Johannespassie* duurt nu al zo lang. Heeft dat u belemmerd bij het componeren?

“Daar is rekening mee gehouden. De opdracht was om maar een zestal minuten muziek te schrijven en die timing is strikt bewaakt. De proloog duurt zo’n vier minuten, de epiloog een dikke twee minuten. En de Israëliisch-Palestijnse componist Samir Odeh-Tamimi heeft ook tien minuten geschreven die tussen door worden gespeeld.”

De scenografie is gebaseerd op beelden van kunstenaar Wim Delvoye. Was dat inspirerend?

“Zeker. Ik ben bij hem naar de beelden gaan kijken. Aan de ene kant koos hij voor ijzeren sculpturen van een kathedraal, aan de andere kant voor glasramen. Ook dat refereert aan de traditie. Vandaar mijn idee om dat in de proloog ook te doen, en met een motief van Bach aan de slag te gaan.”

And You Must Suffer, gebracht door B’Rock en NFM Choir, op 10, 11 en 12 maart in het Kaaitheater. Het Klarafestival begint vandaag en loopt tot 24 maart in Brussel. Meer info: klarafestival.be

Wat zijn dat voor vragen

Cult. vraagt iemand elke dag, de hele week lang, naar zijn voorkeuren, gewoontes en bizarre trekjes. Deze week: Bart Peeters. Hij presenteert *Mag ik u kussen* op Eén, is coach in *The Voice* op VTM, en toert met zijn plaat *Op de groei*. Vandaag heeft hij het over zijn leesgeheimen.

© BOB VAN MOL

BART PEETERS (56)

‘Niemand verlangt naar een Toyota Carina’

Welk boek ligt er nu op uw nachtkastje?

“*Het jasje van David Bowie*, een verzameling artikelen van de Nederlandse journaliste Elly de Waard. Tussen 1968 en 1985 werkte ze voor *Vrij Nederland* en *de Volkskrant*, waardoor ze de opgang van Frank Zappa en Led Zeppelin, de grandeur van David Bowie of het splitten van The Beatles besprak. Maar niet met de muziekgeschiedkunde als gemakkelijk doekje voor het bloeden. Achteraf weet je natuurlijk alles van tevoren.”

Wat is de mooiste zin die u onlangs hebt gehoord, gelezen, geschreven?

“Een zin van Hugo Matthysen. ‘Vlaamse moeders stoven witlof en ajuinen, wij stoven met zijn tweeën naar de zee.’ Het komt uit het liedje ‘Toyota Carina’ en heeft nooit de ether gehaald omdat het zogezegd sluikreclame was. Wat het natuurlijk niet is. Niemand verlangt naar een Toyota Carina.”

Met welk strip- of romanpersonage identificeert u zich?

“Filiberke uit *Jommeke*, door mij als kind lang Flippeke genoemd. Zijn passie was studeren voor wasdraad, bijvoorbeeld. Ik herken in hem de rare combinatie van gruwelijke introversie en dan plots extraversie. Hij heeft ook een taal-*défautje* moeten overwinnen. Bij mij was dat stotteren, hij sprak in de eerste albums altijd met de ‘l’. En Filiberke heeft een ‘coupe ontplofte matras’, dus ook mijn haar heeft zich blijkbaar gespiegeld aan dat van Filiberke.”

Met welk strip- of romanpersonage zou u een terrasje willen doen?

“Anna Karenina uit de gelijknamige roman van Tolstoj. In alle eerlijkheid, omdat ik dat boek wat overschat vind. Niet dat ik geplaast ben om dat goed te beoordelen. Maar in de filosofie van ‘de film was beter dan het boek’, misschien als ik haar in het wild écht tegenkom, het beter meevalt dan in de geschriften van Tolstoj.”

Met welke culturele verschijning zou u weleens de nacht willen doorbrengen?

“Dan kom ik al snel bij mijn favoriete onenightstand: Marilyn Monroe. Sexier gaan ze nooit meer iemand bouwen. Volgens mij hebben mensen als Lee Strasberg en Arthur Miller haar mentaal mismeesterd. Was ik in haar leven gekomen, dan had ze misschien geen zelfmoord gepleegd.”

Welke vervelende gewoonte hebt u overgenomen van uw ouders?

(zonder aarzelen) “Overdrijven en zin voor dramatiek. Hoewel mijn vader een rustige, filosofische man was, durfde hij al eens te overdrijven. Ik ook. En mijn moeder heeft soms zin voor dramatiek, hoewel ze de laatste tijd ook rustig en wijs is geworden.”

Welk pak slaag herinnert u zich nog altijd?

“Het pak slaag dat Debby – een meisje van tien jaar – haar drumstel gaf in *The Partridge Family*. Dat was in de jaren 70 een populair feuilleton, en ik was verliefd op Susan Dey. In mijn dromen kon ik haar versieren door voor haar een drumsolo te spelen. Maar net toen ik dat dacht, gaf het jongere zusje Debby – jawel, tien jaar – de beste drumsolo ter wereld. Toen wist ik het: het zal nooit iets worden met Susan Dey. Ze is dan aan de drank geraakt, maar ook dat had ik misschien kunnen voorkomen. Heel spijtig.” (RB)

Bart Peeters toert nog tot 1 mei met *Op de groei*, bartpeeters.net.

► Annelies Van Parys: ‘Het naïeve geloof dat uit het passieverhaal spreekt, is niet meer van deze tijd.’ © TRUI HANOULLE